

יושב לפני רבי אלעזר לילה אחד קמו בחצות הלילה לעסוק בתורה. **פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר**, (קהלת ז) **בְּיוֹם טוֹבָה הִיָּה בְּטוֹב וְגוֹ' גַּם אֶת זֶה לְעוֹמֵת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים וְגוֹ' ומבאר שמש"כ. בְּיוֹם טוֹבָה הִיָּה בְּטוֹב, בְּזִמְנָא דְאַסְגֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲסֵד בְּעֶלְמָא** שבזמן שהקב"ה מרבה את החסד בעולם, **בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמִיָּהָד בְּשׁוּקֵי וּלְאַתְחִזָּאָה קָמֵי כְלָא** אז צריך האדם ללכת בשוק ולהראות את עצמו לפני כולם, **וְדִהָא כֹּד שְׂאִרֵי טִיבוּתָא דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֶלְמָא, בְּכְלָא שְׂאִרֵי** שהרי כאשר שורה הטובה של הקב"ה בעולם היא שורה בכלום, **וּבְכְלָא עֵבִיד טִיבוּ וְאַסְגֵי לִיָּה בְּעֶלְמָא** והוא עושה טוב לכולם ומרבה את הטוב בעולם. **וּבְגִין כֵּן, יִתְחַזֵּי בַר נֶשׁ בְּאַתְגְּלִיָּא בְּשׁוּקֵי, וְיַעֲבִיד טִיבוּ דְלְשָׂרֵי עֲלִיָּה טִיבוּ אַחֲרָא** ומשום כך יראה האדם את עצמו בגילוי בשוק ויעשה טובות עם בני אדם בכדי שישרה עליו הטוב האחר העליון וסוד הדבר שכאשר עיניהם של בני אדם מלאות בטוב באותו הזמן אם יסתכלו בו ייטיבו לו (רמ"ק). **הֲוֵיָא הוּא דְכִתִּיב בְּיוֹם טוֹבָה הִיָּה בְּטוֹב. הִיָּה בְּטוֹב וְדִאֵי** וזהו מש"כ בפסוק ביום טובה היה בטוב דהיינו ע"י שיראה עצמו בשוק בכדי שיקבל את הטוב ויתלבש בו וכן יגמול חסדים ועי"כ הוא יהיה מרכבה לחסד (רמ"ק).

וּבְיוֹם רָעָה רְאָה. לָא פְתִיב וּבְיוֹם רָעָה הִיָּה בְרָע, אֶלָּא, בְּיוֹם רָעָה רְאָה. דִּהָא בְשַׁעְתָּא דְדִינָא תְלִיָּא בְּעֶלְמָא, לָא לְבַעֵי לִיָּה לְאַיִנִּישׁ לְאַתְחִזָּאָה בְּשׁוּקָא (דף נ"ד)

הלימוד היומני

(ע"ב) וְלַמִּיחֶךְ יַחֲדָאָה בְּעֶלְמָא שבשעה שהדין תלוי בעולם אין ראוי לאדם להראות את עצמו בשוק וללכת אז יחידי בעולם. דְּהָא כַּד דִּינָא שְׂרִיא בְּעֶלְמָא, עַל כֻּלָּא שְׂאֲרֵי כִי כַּאֲשֶׁר הֵדִין שׁוּרָה בַּעֲלָמָא עִם כּוֹלָם הוּא שׁוּרָה וּאֲפִילוּ עַל הַצְּדִיקִים. וּמֵאֵן דְּפָנַע בֵּיהּ, וְאַעֲרַע קַמֵּיהּ, יִתְדָן בְּהָהוּא דִּינָא וּמִי שְׁפּוּגַע בַּמֶּלֶאךְ הַמְּשַׁחֵת וּמְזַדְּמֵן לִפְנֵי הוּא נִידוּן בְּאוֹתוֹ הֵדִין. וְכִדָּיִן פְּתִיב, (משלי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפֵּט. דְּהָא מְשַׁפֵּט אֲסִתְלָק מְצַדֵּק, וְלֹא שְׂרִיִין דָּא בְּדָא עַל עֶלְמָא וְאִז כְּתוּב עֲלֵיו וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפֵּט דֵּהֵינּוּ שְׂרַחְמֵי ז"א הַנִּקְרָא מְשַׁפֵּט נִסְתַּלְקוּ מִהַמְּלָכוֹת הַנִּקְרָאֹת צַדֵּק וְאִינָם שׁוֹרִים זֶה עַל זֶה בְּסוּד הַיִּיחּוּד לְהַשְׁפִּיעַ אֶת הַרְחָמִים בַּעֲלָמָא. וְעַל דָּא רָאָה. רָאָה וְהוּי נְטִיר אֲשַׁנְחָ וְעֵיִין לְכָל סֶטֶר וּלְכֹן כְּתוּב וְרָאָה דֵּהֵינּוּ שְׂתַרְאָה וְתִשְׁמַר מִהַנּוֹק, וְתִשְׁגִּיחַ וְתִבְדּוֹק וְתַעֲיִן לְכָל הַצְּדִיקִים. וְהוּי יַדְעַ, דְּבִכְפֻלָּהּ שְׂרִיא דִּינָא, וְלֹא תִפּוּק לְבַר, וְלֹא תִתְחַוֵּי בְּשׁוּקָא, בְּגִין דְּלֹא יִשְׂרֵי עֲלָךְ וְתַדַּע שֶׁהֵדִין שׁוּרָה בְּכָל הָעוֹלָם וְאֵל תַּצַּא הַחוּצָה וְלֹא תִתְרָאָה בְּשׁוּק בְּכַדֵּי שְׂמִידַת הֵדִין לֹא תִשְׂרָה עֲלֵיךְ [כ]. מַאי טַעְמָא. בְּגִין וּמַה הַטַּעַם לְכַךְ אֵלֵא מִשׁוּם דְּגַם אֶת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה

אור הרשב"י

אין להם רשות להיכנס לביתו של האדם אלא כאשר הם באים בשליחות מיוחדת לכך משום מוות המזווה השומרת עליו אבל בשוק הם עומדים וממתינים למי שיבוא לשם במקרה ויפגע ע"י ולכן לא יצא החוצה באותו הזמן בכדי שלא יסתכן.

[כ] וביאר הרמ"ק שהכוונה שבשעה שהדין שורה בעולם הוא נעשה ע"י כל מיני מקרים כגון אבנים ועצים ובכל פגע ומכשול ובהמה חיה ועוף ובבני אדם שהם אומות העולם וכן בישראל הרשעים שמגלגלים חוב ע"י חייב וביותר הוא נמצא במקומות המסוכנים אולם

הָאֱלֹהִים. כְּמָה דְכַד שְׂאֲרֵי טִיבוּ בְעֶלְמָא שְׂאֲרֵי עַל כְּלָא
 וכמו ששורה הטובה בעולם היא שורה על כולם, כְּדִ, כְּדִ שְׂרִיא דִינָא
 בְּעֶלְמָא שְׂאֲרֵי עַל כְּלָא, וּמָאן דְאֶעְרַע בֵּיהּ אֶתְפַּס כִּךְ כַּאֲשֶׁר
 הדין שורה בעולם הוא שורה על כולם ומי שפוגע בו הוא יהיה ניתפס במידת הדין.

תָּא חֲזִי, כְּדִ דִינָא שְׂרִיא בְּעֶלְמָא בא וראה שכאשר הדין שורה
 בעולם, כְּמָה סִיפִין תְּלִיין כמה מלאכי דין הנקראים חרבות תלויות,
 דְנַפְקִי מִהֶהוּא חֶרֶב עֲלָאָה שיוצאים מהחרב העליונה שהיא המלכות,
 וְזַקְפִין רִישָׁא וְחֶמֶן דֶּהָא תֵּהוּא חֶרֶב עֲלָאָה סוּמְקָא,
 מְלִיִּיא דְמָא בְּכָל סְטָרִין והם מרימים את ראשם ורואים שהחרב העליונה
 שהיא המלכות היא אדומה מאודם הדין והיא מלאה דם דהיינו מלאה בדין מכל צדדיה,
 כְּדִין גְזִרִין נִימוּסִין. וְכְמָה סִיפִיא אֶתְעֶרוּ ואז הם גוזרים גזירות
 וכמה חרבות של מלאכי דין מתעוררים באותו שעה בכדי לקיים את שליחות דיני המלכות
 (רמ"ק), (ס"א כְּדִין פְּסִירִין סִיפִין, וְכְמָה נִימוּסִין אֶתְעֶרוּ) כְּמָה דֵּאתָּ אָמַר כמו
 שנאמר, (שיר השירים ג) אִישׁ חֶרְבוֹ עַל יָרְכוֹ שזה בשעה שאין הדין מתעורר
 לפעול. וְכִתִּיב ובשעה שהמלכות פועלת בדין בעולם כתוב, (יהושע ה) וְחֶרְבוֹ
 שְׁלוּפָה בִּידוֹ. וְכִלְהוֹ מִשְׁתַּפְּחִי לְמַעַבְדֵּי דִינָא. וּמָאן
 דִּיעֶרַע בָּהּ אֶתְזַק וכולם מצויים לעשות דין בעולם ומי שפוגע בהם ניזוק מהם.
 כְּתִיב, (בראשית יט) הִנֵּה נָא מֵצָא עֲבָדְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וְתִגְדֹּל
 חֶסְדְּךָ וְגו'. מֵאֵי טַעְמָא ושואל מדוע לוט היה מתירא לברוח להר והרי הוא
 כבר יצא מסדום שהיא מקום הדין, בְּגִין דְּבְכָל אֶתְרֵי דִינָא שְׂרִיא
 הלימוד היומי

בְּכֹלֵי שְׂרִיא, בֵּין בְּמֵתָא בֵּין בְּמִדְבָּרָא וּבְסַחְרָנָא

דְּמֵתָא אלא מפני שכל מקום שהדין שורה ונמצא הוא שורה בהכל בין בעיר ובין

במדבר ובין מסביב לעיר ממש, ולכן לוט פחד לברוח להר שגם שם הדין שורה אלא הוצרך

לברוח לעיר אחרת (אור החמה בשם מהר"ח).♦

תו. [א] פְּתַח וְאָמַר עוד פתח רבי אלעזר ואמר לבאר את מש"כ, (שיר השירים

ח) שִׁימְנֵי כַחֲוֹתֶם עַל לְבָבְךָ וְגו'. שִׁימְנֵי כַחֲוֹתֶם, פְּנֹסֶת

אור הרשב"י

מקיפין ג"כ ואין נשאר בתוכה רק רשימו זעיר כל היום כנו' והוא מעמיד אותם בשיעור קומת גדלותם כל היום כלו. וכו' סוף דבר כי הרשימו דו"א עולה בתחילה הלילה ונעשה בחי' אור מקיף על ראשו אבל הרשימו דמוחין דנוק' הנקרא רחל עקרת הבית הוא מסתלק בלילה ממנה ונכנס תוך גופא דו"א ממקום מוצאו שיצא בתחילה שהוא בחוזה דו"א ושם עומד בתוך ז"א ומשם הוא מאיר אליה למטה ושם הוא עומד בבחי' מקיפוי' אל רחל נוק' דו"א והרי ביארנו השינוי שיש בין היום ובין הלילה. וכו' אבל בלילה שהמוחין מסתלקים לגמרי שאף הרשימו מסתלק אז הוא זמן פירוד בין ז"א לנוקביה לפי שהבחי' שהיתה מקשרת אותם היו המוחין הנמשכין ונתנים ממנו אליה ועתה בהסתלקותם יש פירוד ביניהם ואז היא שואלת אליו ואומרת לו שימני כחותם כו' ופוי' אע"פ שעתה הארתך מסתלקת ממני עשה באופן שאותו החותם שלי שהו' הרשימו של המוחין שלי הנשאר בי ביום ועתה גם הוא מסתלק

[א] ובכדי להבין את המאמר הבא נקדים מש"כ בשעה"כ דרוש ה' דתפילין כי בכל תפילה ותפילה נכנסים המוחין ואחר התפילה חוזרים ומסתלקים וראוי שתדע כי הענין אינו כפשוטו לומר שהמוחין עצמן שבאים הם מסתלקים והם הם שחוזרים ובאים בכל תפילה וכו' אבל סוד הענין הוא כי אחר התפילה חוזרים להסתלק המוחין ההם ויוצאין מן רישא דו"א ועולים ועומדין על ראשו דו"א בבחי' אור מקיף על ראשו. אמנם כבר הודעתך כי כל דבר קדושה ורוחניות אע"פ שמסתלק עכ"ז נשאר שם לעולם בחי' רשימו זעיר תמיד ואינו מסתלק משם ונמצא כי אע"פ שאלו המו' נסתלקו למעלה בסוד מקיפין כנו' עכ"ז נשאר רשימו דילהון גו' ז"א כל היום כלו ועי"ז אין זו"ן מתמעטין אלא נשארים כל היום כלו במדת גדולתם שהיו בעת תפילת שחרית בכח אותו הרשימו הקטן הנשאר בהם אע"פ שאינן מוחין גמורים וכמו שיוצאים מרישא דו"א כך יוצאין אחר התפילה מרישא דנוק' ועומדין לה בסוד